

Bilag 32: Arbejdsdokument: Udkast til anbefaling fra ekspertgruppe for Fagfornyelsen angående tværgående elementer i folkeskolen

Dette arbejdsdokument er udarbejdet som en del af sekretariatsbetjeningen af ekspertgruppe for Fagfornyelsen. Arbejdsdokument indeholder et første udkast til anbefaling baseret på sekretariatets forståelse af ekspertgruppens drøftelser.

Baggrund

Ekspertgruppe for Fagfornyelsen skal, jf. ekspertgruppens kommissorium, vurdere om de obligatoriske emner og tværgående temaer fortsat skal indgå i folkeskolens fagplaner og i givet fald hvordan. Ekspertgruppen har valgt også at komme med anbefalinger vedrørende andre tværgående elementer, der ikke i dag har status som særskilte tværgående elementer. Teknologiforståelse, som vil gå på tværs af flere fag, behandles i særskilt anbefaling og behandles derfor ikke her.

Arbejdsdokumentet skal danne grundlag for ekspertgruppens videre drøftelse og skrivning af anbefalinger vedrørende de tværgående elementer i folkeskolen. Der lægges i arbejdsdokumentet op til, at fagudvalgene i høj grad vil få ansvar for at gennemføre ekspertgruppens anbefalinger. Fagudvalgenes arbejde forventes at blive understøttet af en skrivevejledning, tværgående ekspertunderstøttelse fra 2025 samt eksterne videnspersoner med viden om konkrete tværgående elementer.

Der refereres i arbejdsdokumentet til foreløbige kategorier fra udkast til format for fagplanerne for at konkretisere. Der kan være afvigelser i begrebsbrug, idet formatbeskrivelsen sideløbende ændres, og anbefalinger vedrørende tværgående elementer skal tilpasses de endelige anbefalinger til format. Når der i arbejdsdokumentet tales om *fagplaner*, menes der bindende indhold.

4. september 2024
Center for Folkeskole

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
Teglholmegade 1
2450 København SV

Telefon: +45 33 92 50 00
Mail: stuk@stukuvvm.dk
www.stukuvvm.dk

CVR-nr.: 29634750

Børne- og
Undervisningsministeriet

Ekspertgruppens anbefalinger

Tværgående emner og problemstillinger i skolens fag kan spille en væsentlig rolle i forhold til at skabe sammenhæng mellem fag og fagblokkes fagplaner, folkeskolens formål og elevernes dannelse. De kan også have relevans for fagudvalgs valg af indhold i fagene. I relation til eleverne kan de bidrage til at styrke elevernes inddragelse og oplevelse af relevans, mening og motivation i undervisningen.

Baggrunden for nedenstående anbefalinger er at styrke sammenhængen mellem folkeskolens formål og fagplaner samt mellem fagene internt. Det skal ske samtidig med, at ambitionen om reduktion af stof og forenkling af fagplanerne fastholdes.

Principper for håndtering af tværgående elementer i folkeskolens fagplaner

Ekspertgruppen har lagt følgende principper til grund for anbefalingerne for håndtering af de enkelte tværgående elementer:

- Indhold i folkeskolen, også indhold der aktuelt er beskrevet i tværgående elementer, bør være integreret i fagene og beskrives i folkeskolens fagplaner for et eller flere fag. Det understøtter gennemsigtighed i, hvad hvert fag skal løfte, kvaliteten af elevernes læring via sikring af sammenhæng mellem tværgående elementer og fagenes undervisning i øvrigt samt mere enkle læreplaner.
- Jf. det politiske pejlemærke for Fagfornyelsen om færre mål, bør integration af indhold fra tværgående elementer i fagene ske med opmærksomhed på reduktion i mængden af indhold, fx via integration i udvalgte fag og klassetrin samt væsentlig prioritering i indhold.
- Indholdsmæssige overlap og snitflader mellem et fag og indhold fra et tværgående element kan understøtte integrationen i det givne fag. Sådanne overlap og snitflader skal derfor være retningssigende for, hvilke fag indhold fra et tværgående element integreres i.
- Den konkrete vurdering af, hvilket nærmere indhold fra et tværgående element, der skal indgå og dettes tyngde i et specifikt fags fagplan, foretages som del af de relevante fagudvalgs arbejde, i samarbejde med STUK og eventuelt ekspertunderstøttelsen i forbindelse med Fagfornyelsen fra 2025.

Anbefalinger om obligatoriske emner

Ekspertgruppen anbefaler, at de obligatoriske emner, *uddannelse og job, sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab (SSF) samt færdselslære*, ikke bevares i deres nuværende form i de kommende læreplaner og dermed ikke længere skal have særskilte læreplaner.

Ekspertgruppen noterer sig følgende fra aftaleteksten om folkeskolens kvalitetsprogram "*Der lægges i den forbindelse op til, at indholdet i uddannelse og job integreres i danskfaget*".

Ekspertgruppen anbefaler, at emnernes indhold håndteres som følger:

Uddannelse og job

- Emnets indhold reduceres og integreres i folkeskolens fagplan for dansk (4.-9. klassetrin).
- Elementer af emnet behandles i vejledende materiale for alle fag.
- Alle fagudvalg skal forholde sig til, om det er relevant, at fagets fagplan adresserer, at faget skal give eleverne erfaringer med fagets relationer til relevante typer af uddannelser og jobs.
- Elementer af emnet adresseres kort i den fælles læreplansramme, særligt ift. hvordan en mere praktisk, anvendelsesorienteret undervisning bidrager til elevernes omverdensforståelse, herunder deres erfaringer med forskellige typer af uddannelser og jobs.

Sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab (SSF)

- Emnets indhold reduceres, bl.a. ved at fjerne overlap mellem emnets indhold og eksisterende fags indhold. Fagudvalg for dansk, natur/teknologi, biologi, madkundskab, idræt, samfundsfag og historie integrerer det reducerede indhold, som de respektive fagudvalg vurderer relevant for deres fags fagplan.
- Elementer af emnet behandles i vejledende materiale i ovenstående fag samt eventuelt andre fag, der finder det relevant.

Færdselslære

- Emnets indhold vedrørende trafiksikkerhed beskrives kort og overordnet, eventuelt i en fælles læreplansramme. Skoler gives dermed en tværgående forpligtelse til at arbejde med indhold fra emnet.
- Emnets indhold vedrørende trafiksikkerhed reduceres og integreres i fagplan for børnehaveklassen.
- Elementer af emnets indhold om trafiksikkerhed behandles i vejledende materiale for børnehaveklassen.

Anbefalinger om tværgående temaer

Ekspertgruppen anbefaler, at de tværgående temaer, *sproglig udvikling, it og medier samt innovation og entreprenørskab*, ikke indgår som selvstændige temaer i folkeskolens fagplaner. Ekspertgruppen anbefaler, at temaernes indhold håndteres som følger:

Sproglig udvikling

- Temaets indhold reduceres og integreres i folkeskolens fagplaner for alle fag.
- Elementer af temaets indhold behandles i vejledende materiale for alle fag.

It og medier

- Temaets indhold reduceres, bl.a. ved at fjerne overlap mellem temaets indhold og teknologiforståelse, og integreres i fagplaner for fag, hvor teknologiforståelse skal indgå.
- Fagudvalg i fag, hvor teknologiforståelse ikke skal indgå, kan indskrive fagspecifikke it- og mediekompetencer i fagplaner og/eller vejledende materiale, hvis fagudvalget vurderer det relevant.
- Elementer af temaets indhold behandles i vejledende materiale for fag, hvori teknologiforståelse skal indgå.

Innovation og entreprenørskab

- Fagudvalg kan vælge at indskrive indhold og/eller didaktiske principper fra temaet i fagplaner og/eller i vejledende materiale, hvis dette vurderes relevant.

Anbefalinger om øvrige tværgående elementer

Ekspertgruppen har fundet det relevant at have et bredere blik på tværgående elementer i skolen end alene obligatoriske emner og tværgående temaer. Hovedparten af disse, fx elevinddragelse og –medbestemmelse, inkluderende læringsmiljøer samt bevægelse, håndteres i andre af ekspertgruppens anbefalinger. Ekspertgruppen har følgende generelle anbefalinger vedrørende håndtering af tværgående emner og problemstillinger i fagplanerne:

- Alle fagplaner forholder sig til, hvordan undervisning relateret til tværgående emner og problemstillinger kan understøtte elevernes opfattelse af undervisningen som relevant, og dermed motiverende.
- De enkelte fagudvalg vurderer, hvilke specifikke tværgående emner og problemstillinger, som fx bæredygtig udvikling, der udgør centralt fagligt indhold, der bør indgå i fagets fagplan og/eller vejledende materiale.
- Som en del af formatet for nye fagplaner anbefales det, at fagplaner forholder sig til fagets sammenhæng til andre fag og fagblokke, samt at fagplanerne beskriver, hvordan undervisningen i tværgående emner og problemstillinger bidrager til elevens udvikling og dannelse i relation til folkeskolens formål.

Anbefalinger om fagudvalgs arbejde med tværgående elementer i fagplaner

Ekspertgruppen har følgende overvejelser om fagudvalgenes arbejde med at håndtere indhold fra obligatoriske emner og tværgående temaer i deres udarbejdelse af fagplaner i 2025-2027:

- Fagudvalgs opgavebeskrivelse for 2025-2027 skal adressere, at indhold fra tværgående elementer skal reduceres, så det bliver proportionelt med fagets øvrige slankede indhold.

- Den forventede skrivevejledning, der udarbejdes som understøttelse af fagudvalgenes arbejde, skal indkredse en forståelse af det centrale indhold fra hvert enkelt tværgående element. Denne kan eller skal fagudvalgene omsætte, så det får relevans i deres respektive fag.
- Fagudvalg skal, som med fagenes eksisterende indhold, reflektere over behovet for at forny indholdet af de tværgående elementer, som de gives ansvar for. Eksisterende Fælles Mål og øvrige ramme-papirer for de tværgående elementer er alene et grundlag herfor.
- Når et tværgående element integreres i flere fag (fx SSF), skal disse fags fagudvalg koordinere deres respektive integration og drøfte muligheder for tværfaglighed. Ekspertunderstøttelse af Fagfornyelsen fra 2025 og frem kan understøtte dette.
- Fagudvalg skal have mulighed for ekspertbistand vedrørende det nye indhold, som deres respektive fag får ansvar for.
- Fagudvalg skal overveje, om integration af indhold fra tværgående elementer i fagplaner kan være et relevant tema at få input til fra udviklingsprogrammets skoler.
- Der bør i formidlingen af, at nogle fag får ansvar for et ændret indhold, være opmærksomhed på faglæreres modtagelse heraf.

Anbefalinger om fremadrettede håndtering af nye tværgående elementer

Ekspertgruppen har i sit arbejde med at lave konkrete anbefalinger til, hvordan tværgående elementer håndteres i de nye fagplaner, struktureret sine overvejelser ud fra en række drøftelsesspørgsmål.

Ekspertgruppen anbefaler, at Børne- og Undervisningsministeriet ved kommende justeringer af fagplanerne og vurdering af, hvorvidt og hvordan tværgående elementer kan indgå i skolen, anvender nedenstående overvejelser som rammesættende for processen:

- Fagplanerne skal være enkle og kortfattede samt modvirke stoftrængsel. Derfor kan det overvejes, om et forslag til et fremtidigt tværgående element indeholder fagligt indhold, almindelige kompetencer eller andet, der vurderes så vigtige for eleverne, at det skal prioriteres frem for andet indhold i fagene.
- Det skal medtages, om der er internationale forpligtelser, som tilsiger, at elever skal undervises i et givent indhold?
- Det kan overvejes, om elementet bør adresseres i vejledende dele af fagplaner frem for bindende dele.
- Tværgående elementer kan ofte være fagligt relevant i flere fag, og for så vidt angår nogle elementer måske alle fag. Det kan overvejes, om elementet, ud over at indgå i et eller flere udvalgte fag, også behandles i en fælles læreplansramme.
- I forhold til hvilket/hvilke fag et tværgående element skal indgå i, kan det overvejes, hvilke fag elementet har indholdsmæssige overlap/snitflader til.